

„U Lichardu ugasla je slovačkomu narodu blaga luč, koja mu je v tmini narodne težke borbe milo svietila brez praska i huke, al uvijek jednako, uvijek mirno, uvijek sjegurno.

Kad bi on po svojoj novinarskoj dužnosti javio smrt, kojega starijega zaslužnoga Slovaka, uvijek bi dodao: „i opet ode jedan iz naše stare garde. Bog mu dao duši vječni pokoj!“ Tako i mi danas iz slavenskoga juga dozivljamo duši uzor-poštenjaka, veterana medju pisci slovačkimi: „Bog Ti dao vječni pokoj, a skori spas tvomu puno izkušanomu, mnogo progonjenomu, od Tebe toliko ljubljenomu narodu!“

Dr. V. Zarnik.



## Dva nova poljska groba.

Drugega za drugim pobira nam neusmiljena smrt s književnega polja slovanskega, ne poprašujoč po tem, ali se je pa rodil tudi že drug mož, ki bi mogel stopiti na pokojnikovo mesto ter nadaljevati prekinjeno delovanje njegovo.

Februarija meseca sta zopet umrla našim bratom Poljakom dva najpridnejša književna delavca. Naš namen ni, v naslednjih črticah vsestranski opisati njijino življenje in pisateljevanje, kar je zavoljo obširnega njijinega delovanja tudi jako težavno: nam bodi dovolj, ako s svojim nekrologom opozorimo slovenske bralce na to bridko izgubo in vzbudimo v njih čut spoštovanja za — Józefa Szujškega in Wacława Aleksandra Maciejowskega!

\* \* \*

V Józefu Szujškem ne obžaluje poljski narod samo profesorja domače zgodovine, tajnika krakovske „akademii umiejętności“, konservatorja arhivov galiških: v njem objokuje tudi pesnika in moža, kateri mu je neutrudno pripravljal pot k bodočnosti, kateri mu je bil svareč učitelj, vdan mu z vso ljubeznijo svojo!

Porojen l. 1835. v Tarnovu obiskoval je Szujški najprej v rojstnem mestu gimnazijo, pozneje pa krakovsko in dunajsko „wszechnico“, kakor imenujejo Poljaki univerzo. Dokončavši velike šole, naseli se na dednem posestvu Kurdwanowu ter se posveti književnosti. Prve njegove plode, lirične pesni in povesti, nahajamo v „Dzienniku literackim“ in „Dodatku do Czasu“. Največje vrednosti iz te dobe so pač drobne njegove pesni, znane pod naslovom: *Poważne chwili Jerzego Prawdzica*

(Ozbiljni trenutki Jurija Pr.). Ali tudi drugi, obširnejši njega umotvori so se prikupili občinstvu, n. pr. *Śmierć* [smrt] proroka, *Sługa grobów* in *Czyste dusze*. Posebno prijazno so bili sprejeti njegovi humoristični obrazi v vèrzih in prozi, iz katerih naj imenujemo le tri: *Obrona Częstochowy* czyli *historya cudowna a prawdziwa o Jacku Brzuchińskim* (*Obrona Częstochowe* ali čudna pa resnična povest o Jacku Trebušniku), *Przygody pana Sylwana* (Kaj se je prigodilo gospodu Silvanu) in *Historya szlachcica na bruku* (*Povest o szlachcicu na cesti*).

Še lepši vspèh je imel Szujski na dramatičnem polji, kjer je z največjim veseljem gojil zgodovinski igrokaz. Ako izvzamemo nekaj mest, so ti umotvori v slikanji časov in oseb po polnem dovršeni in prigrigotovili so tudi Szujskemu jedno iz prvih mest v poljskih dramaturgih. Najlepše igre so: *Halszka z Ostroga* (1858), *Dzierżanowski* (1859), *Królowa* [kraljica] *Jadwiga* (1860), *Jerzy Lubomirski* (1865), *Zborowski* (1865), in komedija *Adam Szmigielski*: vse pa preseza brez dvojbe tragedija *Wallas*, kateri je snov vzeta iz škotske zgodovine. — Poleg izvirnih podajal je Szujski občinstvu tudi preložene drame, Aischylovega „*Agamemnona*“ (1864) in „*Ukovanega Prometeja*“ (1866), pa Aristofanove „*Viteze*“ (1867).

Največ in zaslužene slave pa si je pridobil Szujski s svojim delovanjem na polji domače zgodovine. Že iz slik družbinskega življenja, katere je izdal pod naslovom „*Portrety Nie-Van-Dyka*“ l. 1860., kaže se nam živo njegovo zanimanje za zgodovino. Po tedaj je začel pridno truditi se na zanimljivem tem polji, katero je od l. 1861—1865. skoro izključivo obdelaval. Tega truda sad je bilo delo „*Dzieje Polski podług ostatnich badań spisane*“ (*Zgodovina Poljske, spisana po novejših preiskavah; Lwow pri Wildu 1862—1866, 4 zvezki*). Ta knjiga je še dozdaj najboljša in najpopolnejša zgodovina poljska, dasi jo je Szujski začel pisati, ko se še ni bil uglobil po polnem v svoj predmet; to se jasno vidi na posamičnih zvezkih, med katerimi preseza po vrednosti vsak poznejši vse poprejšnje tako, da se sme poslednji imenovati po vsem izvirna in odlična knjiga.

Od te dobe je postala Szujskemu zgodovina najljubši predmet in največ del njegovih odslé se bavi ž njo. Razven zgodovine o literaturi pri nekerščanskem svetu (*Dzieje literatury świata niechrześcianskiego*) in predlanskim izišle nemške knjige „*Die Polen und Ruthenen in Galizien*“ (pri Prochaski v Tešinu), omenjati hočemo

le monumentalno njegovo delo, zbirko zapisnikov o vladnih zborovanjih od l. 1548 dalje, katere je izdal v akademičnem zborniku „*Scriptores rerum polonicarum*“; tega dela je izšlo do zdaj, ako se ne motimo, 5. zvezkov.

Mnogo Szujskega razprav in kritik raztresenih je po različnih zbornikih in časopisih, posebno v „*Archivum komissyi historycznej*“ in v „*Przeglądzie Polskim*“. Prvi zbornik, „*Archivum*“, počela je izdavatati po njegovem nasvetu akademija krakavska; sličen je nekam „*Starinam*“, katere izdaja jugoslovanska akademija. „*Przegląd*“ je začel Szujski sam uredovati v zvezi s prijateljema Stanisł. Twardowskim in Stanisł. Koźmianom, ko je bil dovršil svojo zgodino.

Tudi na političnem polji je bil Szujski delaven. L. 1867. in 1870. izbrali so ga veliki posestniki sandeški za svojega poslanca v deželnem zboru gališkem; zavoljo svojih zaslug pa je bil poklican pozneje tudi v gosposko zbornico. Se vé, da to delovanje nima tiste znamenitosti, kakor prej omenjeno na literarnem polji in vseučilišči Jagiellonskem, pri katerem je bil l. 1869. zasedel stolico zgodovine poljske.

Szujski je jeden tistih maloštevilnih mož, kateri se ne bojé odkrivati temnih stranij in napak v poljski preteklosti. In ravno zato, ker teh napak ni zakrival in omival, priboril si je mnogo nasprotnikov. Ko je karal stare grehe, obračal se je posebno proti tistim, ki so jih pod to ali ono obliko ohranili do denšnjega dne. Prepričan je bil namreč, da je to prvi korak k lepši bodočnosti, ako narod opusti svoje šovinistične razvade in fantastične namere ter se poprime resnega in vztrajnega dela!

Ko so 9. februvarja nesli truplo njegovo v grob, pozabili so tudi njegovi nasprotniki prejšnjih strel in graj, in združili so se s hvaležnim narodom, ki je prihajal od vseh stranij v staroslavni Kraków skazovat poslednjo čast oštankom učenjaka, pesnika, učitelja! —

(Konec prihodnjič.)



## František Ondříček.

Ta mladi česki godec, ki ves muzikalni svet zadnje tedne nenavadno navdušuje in med godeci skoro celo revolucijo proužročuje, igral je v Ljubljani dné 30. januvarija v deželnem gledališči. Predno poročam

prve zvezke. Najprej v lepih besedah slavni nemški pesnik Bodenstedt opisuje značaj ruskega priprostega naroda; potem nam knjiga podaje prezanimljiv opis ruske prave stolice, matere Moskve. A posebna krasota knjigi je velika množica umetnostno dovršenih in karakterističnih ilustracij, kateri čitatelju tekst lepo pojasnjujejo in tolmačijo. Sploh je vsa vvanja oblika knjigi prekrasna, luksurijozna. Vsa knjiga bode izšla v dveh zvezkih po 20 snopičev; vsak snopič stoji 60 kr. a. v. Knjiga se je že tudi brez našega priporočila vsaj po Ljubljani jako razširila; medej iz vsega srca v Slovencih sploh želimo mnogo naročnikov.

L.



## Dva nova poljska groba.

(Konec.)

Szujski je gojil v svojem srci veliko ljubezen do naroda poljskega; Maciejowskega pa, Nestorja poljskih učenjakov, ki je umrl dva dni za Szujskim v 90. letu svoje starosti, čestiti in spominati se moramo zavoljo njegove ljubezni do vesvoljnega slovanstva, kateremu je bil naklonjen do smrti in ob časih, ko so se rojaki njegovi večinoma zaprli ostalim Slovanom.

Wacław Aleksander Maciejowski se je porodil l. 1793. v Kalvariji. Svoje roditelje je izgubil že v rani mladosti. Šolal se je v Piotrkovi pod nadzorstvom svojega brata, ki je bil profesor tamkajšnje gimnazije. Vseučilišče je obiskoval v Krakovu, Vratislavi, Berlinu in Göttingenu. Povrnivši se l. 1818. na Poljsko, posveti se učiteljstvu. Predaval je v Varšavi klasične jezike, dokler ni l. 1825. ravno tam zasedel stolici rimskega prava na veliki šoli. Ko se je l. 1831. ta šola zaprla, prestopil je k sodniji in služil je kot sodnik pri mazovskem tribunalu. V poznejših časih je predaval zopet staro literaturo v duhovni akademiji, dokler ni stopil v zasobno življenje.

Zgodaj že je začel preiskovati domačo književnost in zgodovino ter orati ledino poljskega in slovanskega pravo znanstva. Njegovi spisi, katere je kot pravi učenjak vedno pridno popravljal, odlikujejo se z veliko temeljitostjo. Ako ne vzdržuje morda vsak njegov nazor kritike, ne moremo mu tega zameriti, če pomislimo, da je bil jeden prvih

delavcev na tem polji. Svojo ljubezen k slovanstvu pokazal je posebno v ostri polemiki z Ignacijem Richterjem, katera se je bila vnela v „Biblioteki Warszawski.“ Tu je skušal dokazati, da je prav za prav samo vzhodni verski obred slovanski, in da se je ta v poljskih zemljah razširil pred zahodnim (rimskim), se vé ob časih, ko še ni bilo cerkvenega razkola. To mnenje njegovo je poznejša kritika večinoma potrdila.

Najiminitnejše njegovo delo je: *Historya prawodawstw słowiańskich*, katero je izšlo prvič v Varšavi v letih 1832—1838., štiri zvezke obsezajoč. To delo sta preložila na nemški jezik Buss in Nawrowski ter je izdala v l. 1835—39. v Stuttgartu z naslovom: *Slavische Rechtsgeschichte*. Kdor pa hoče spoznati poznejše, popravljene nazore Maciejowskega, temu se je posluževati druge izdave „*Historyi prawodawstw słowiańskich*,“ ki je po polnem predelana zagledala beli dan v l. 1856. do 1865. ter se razširila na šest zvezkov. Tudi se je pri učenju tega dela ozirati na dostavke in popravke, katerih 1. zvezek je izšel l. 1872. v Varšavi pod naslovom: *Dopelnienia historyi prawodawstw słowiańskich*. Nekaj teh popravkov so prinesli tudi zborniki krakovske akademije, ki izhajajo pod naslovom: *Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń wydziału historycznego akademii umiejętności*. Mnogo tvarine pa se je našlo še v rokopisu.

Druga imenitna knjiga njegova je: „*Polska aż do piérwszég połowy XVII. wieku pod względem obyczajów i zwyczajów*, (Warszawa 1842., 4 zvezki). V tej zgodovini Poljske nam je naslikal pokojni pisatelj prijetno in natančno poljsko kulturno zgodovino do prve polovice XVII. stoletja z ozirom na običaje in šege v omenjenih časih.

Na podlagi svojih obširnih in globokih študij je spisal tretje veliko delo: *Piśmiennictwo polskie od najdowniejszych czasów aż do r. 1830* (Warszawa 1851—53, 3 zvezki), to je: pismenost poljska od najdavnejših dob do l. 1830. Delo je dovršeno samo do polovice XVII. veka. Maciejowskega nazori o literaturi so sicer nekoliko jednostranski, ali vendar je ta pismenost velike važnosti, posebno zavoljo biblijografičnih podatkov, kateri so po polnem zanesljivi. Za starejšo književnost je ta knjiga važna tudi zavoljo tega, ker je priobčil v njej Maciejowski jako redke spomenike poljskega jezika iz dobe piastovske in jagiellonske.

Druga večja dela njegova so: *Pierwotne dzieje Polski i Litwy*, (najstarejša zgodovina Poljske in Litve,) v Warszavi 1846; *Pamiętniki o dziejach, piśmiennictwie i prawodawstwie Słowian* (spomeniki o zgodovini, pismenosti in pravu Slovanov);

Roczniki i kroniki polskie i litewskie (letopisi in kronike poljske in litavske, Warszawa 1850, 1 zvezek); *Historya włościan* (zgodovina kmetov na Poljskem, Warszawa 1874, 1 zvezek); *Żydzi w Polsce, na Rusi i Litwie, ich historya od XVII – XVIII wieku* (Židje na Poljskem, Maloruskem in Litavskem, njih zgodovina od 17. do 18. stoletja, Warszawa 1878.)

Razven teh večjih knjig je spisal še mnogo mnogo razprav, ki so raztresene po različnih časopisih in zbornikih; mnogo je tudi zapustil v rokopisu, n. pr. po polnem dovršeno in k tisku pripravljeno delo: *Historya miast w Polsce* (Zgodovina poljskih mest).

Že iz tega kratkega pregleda je razvidno, kako vestno je porabil ta učenjak ves čas svojega dolgega življenja znanosti v prid in v slavo naroda poljskega. Lepšega spomenika si pač ni mogel postaviti!

Š.



## Slovenski glasnik.

† **Josip Hašnik**, znani, dobrovoljni pesnik slovenski, župnik pri sv. Juriji ob južni železnici, umrl je 6. marcija ob  $\frac{1}{2}$  1. uri po noči po prav kratki bolezn. Hašnik, porojen 8. marcija 1811. leta v Trebonji pri Vuzenici (Trofin bei Saldenhofen) na Spodnjem Štajerskem, bil je v mašnika posvečen 4. avgusta 1835. l. ter je služil po več krajih slovenskega Štajerja. Pokojni je bil učenec iz Slomškove šole. Prejšnja leta, ko so bili pravi domoljubi še redko sejani, zložil in uglasbil je več lepih in mičnih pesmic slovenskih, katere so močno budile po južnem Štajerskem narodno zavest ter se še zdaj rade prepevajo v veselih družbah. V tem oziru je bil vreden vrstnik Virkov in Orožnov. Svojo literarno ostalino je izročil g. župniku M. Lendovšku, da jo uredi in izdá. Lahka mu zemlja in pokoj njegovi duši!

† **Anton Janežič**, oče pokojnega pisatelja Antona Janežiča, umrl je 82leten 17. marcija t. l. v St. Jakobu v Rožni Dolini na Koroškem.

**Odlikovanje dveh slovenskih pisateljev.** Visoko c. kr. naučno ministerstvo je slovenskemu pesniku g. Simonu Gregorčiču, vikarju na Gradišči pri Gorici, podelilo za leto 1883. umetniško stipendijo, znašajočo več sto glđ., katero mu je porabiti v nadalje izobraževanje v pesništvu. Take stipendije naučno ministerstvo vsako leto daje 10–12 raznovrstnim avstrijskim umetnikom (slikarjem, kiparjem, pesnikom, skladateljem i. dr.), ki so pokazali s svojimi proizvodi, da so pravi umetniki, od katerih je pričakovati še novih umotvorov. G. Gregorčič je to stipendijo prejel za svoje lani na svetlo dane „Poezije“, katere je ves narod slovenski vzprejel z največjim navdušenjem in to po pravici, kajti te „Poezije“ so pravi zlati klasi slovenske lirike. In kakor je narod slovenski